

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2017/124

Karar Sayısı : 2018/9

Karar Tarihi: 14.2.2018

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Kırklareli İnfaz Hâkimliği

İTİRAZIN KONUSU: 13.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 97. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Hükümlünün izin talebinin daha önce izinli iken firar etmesi nedeniyle kabul edilmemesi üzerine başvurduğu şikâyet yolunda itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 97. maddesi şöyledir:

"İzinden dönmeme, geç dönme

Madde 97- (1) İzinden dönmeyen veya iki günden fazla bir süre geçtikten sonra dönen hükümlüler hakkında Türk Ceza Kanununun 292 nci ve izleyen maddelerinde yazılı hükümler uygulanır.

(2) İzin süresini iki gün veya daha az bir süre geçiren hükümlüler hakkında disiplin işlemi yapılır. İzinli iken firar eden hükümlüye bir daha izin verilmez."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 31.5.2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Berrak YILMAZ tarafından hazırlanan için esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü.

A. Anlam ve Kapsam

3. 5275 sayılı Kanun, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla çıkarılmıştır.

4. Kanun'un 3. maddesinde ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amacın hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak; hükümlünün yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak olduğu ifade edilmiştir.

5. Ayrıca Kanun'un 6. maddesinde hükümlülerin ceza infaz kurumlarında güvenli bir biçimde ve kaçmalarını önleyecek tedbirler alınarak düzen, güvenlik ve disiplin çerçevesinde tutulacakları, kurum düzenini ihlal edenler hakkında Kanun'da belirtilen disiplin cezalarının uygulanacağı düzenlenmiştir. Kanun'un disiplin cezalarının niteliği ve uygulama koşullarını düzenleyen 37. maddesinde ise kurumda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, tüzük, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları kusurlu olarak ihlâl eden hükümlü hakkında eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre Kanun'da belirtilen disiplin cezalarının uygulanacağı, suç oluşturan eylemlerden dolayı açılan kamu davasının, disiplin soruşturması yapılmasını ve cezanın uygulanmasını engellemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

6. Kanun'un 93. maddesinde hükümlülerin izinleri düzenlenmiştir. Maddede yüksek güvenlikli ceza infaz kurumunda bulunanlar dışındaki hükümlülere mazeret izni, özel izin ve iş arama izni verilebileceği, izinde geçen sürelerin hükümlülükte geçmiş sayılacağı öngörülmektedir

7. Mazeret izni; Kanun'un 94. maddesinde düzenlenmiş olup hükümlülük süresinin beşte birini iyi hâlli geçirmiş olanlara hükümlünün isteği üzerine anne, baba, eş, kardeş veya çocuğunun ölümü, bu kişilerden birisinin yaşamını tehlikeye sokacak önemli ve ağır hastalık hâlinin varlığı veya depresyon, yangın, su baskını ve sair felaketler nedeniyle zarara uğraması hâlinde hükümlüye yol süresi hariç on güne kadar mazeret izni verilebileceği belirtilmiştir.

8. Özel izin düzenleyen Kanun'un 95. maddesine göre açık ceza infaz kurumlarında bulunanlarla kapalı ceza infaz kurumunda olup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazananlara, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini veya güçlendirmelerini ve dış dünyaya uyumlarını sağlamak amacıyla kurum en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet Başsavcılığının onayı ile üç ayda bir, yol hariç üç güne kadar izin verilebilmektedir.

9. İş arama iznini düzenleyen Kanun'un 96. maddesine göre ise ceza infaz kurumlarında hükümlülük sürelerinin en az altı ayını kesintisiz geçirmiş ve koşullu

salıverilmelerine bir ay kalmış hükümlülere olağan yaşantılarına döndüklerinde uyum sorunu ile karşılaşmamaları ve iş bulma olanakları sağlanmak üzere kurumun en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet Başsavcılığının onayı ile çalışma günleri içinde sekiz saate kadar izin verilebilecektir.

10. Kanun'un 44. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (i) bendinde "fırar etmek" eylemi, on bir günden yirmi güne kadar hücreye koyma cezası gerektiren bir eylem olarak belirlenmiştir.

11. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun hükümlü ve tutuklunun kaçması suçunu düzenleyen 292. maddesinde ise tutukeviden, ceza infaz kurumundan veya gözetimi altında bulunduğu görevlilerin elinden kaçan tutuklu veya hükümlü hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis cezası öngörülmektedir.

12. Kanun'un 97. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan izinden dönmeyen veya iki günden fazla bir süre geçtikten sonra dönen hükümlüler hakkında 5237 sayılı Kanun'un 292. ve izleyen maddelerinde yazılı ceza yaptırımını yanı sıra 5275 sayılı Kanun'un 44. maddesinin (3) numaralı fıkrasında on bir günden yirmi güne kadar hücre cezası öngörülmek suretiyle söz konusu eylem hem suç hem de disiplin cezası olarak yaptırıma bağlanmıştır.

13. İtiraz konusu kural ise izinli iken firar eden hükümlüye bir daha izin verilmeyeceğini hüküm altına almaktadır. Kural uyarınca açık veya kapalı ceza infaz kurumunda olup da izinli iken firar eden hükümlülere bir daha izin verilmeyecektir.

B. İtirazın Gereçesi

14. Başvuru kararında özetle, izinli iken firar eden hükümlülerin bir daha izin hakkından faydalanamamalarına rağmen açık ceza infaz kurumunda hükümlü olanların izinli olmaksızın örgün eğitime gidip gelirken veya açıktan açığa nakil sırasında firar etmeleri hâlinde daha sonra izin hakkından yararlanabilmelerinin mümkün olduğu, bu durumun ise eşitlik ilkesiyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

15. 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesi yönünden de incelenmiştir.

16. Anayasa'nın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

17. Hukuk devletinde, ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirlerine ilişkin kurallar; Anayasa'ya aykırı olmamak üzere ülkenin sosyal, kültürel yapısı, ahlaki değerleri ve ekonomik hayatın gereksinimlerini göz önüne alan suç politikasına göre belirlenir. Kanun koyucu, izlediği suç politikası gereği bazı fiilleri ceza hukuku alanından çıkarabileceği gibi

korudukları hukuki yararları ve neden olduğu sonuçları esas alarak birtakım suçları farklı yaptırımlara da tabi kılabilir. Kanun koyucunun bu konudaki tercih ve takdirinin yerindelığının incelenmesi, anayasal denetimin kapsamı dışında kalmaktadır.

18. Anayasa'nın 10. maddesinde "*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir./Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz...*" denilmiştir. Maddede yer verilen eşitlik ilkesi hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, kişiler arası ayırım yapılmasını ve kişilere ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez.

19. İtiraz konusu kuralda atıfta bulunulan izinler; hükümlülerin yakınlarının ölüm, hastalık veya doğal afetlerde zarara uğramaları hâlinde onların yanında olmaları, aileleriyle bağlarını sürdürmeleri veya güçlendirmeleri ve dış dünyaya uyumlarını sağlamaları ile olağan yaşantılarına döndüklerinde uyum sorunuyla karşılaşmamaları ve iş bulma olanakları sağlanmak amacıyla bazı koşulların varlığı hâlinde Cumhuriyet savcısı veya Adalet Bakanlığı tarafından belli bir usul izlenmek suretiyle verilmektedir. Söz konusu izinlerin hükümlünün yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak amacıyla düzenlendiği açıktır. Bu bağlamda hükümlü lehine belirli usul ve koşullara bağlanan izin kurumunda, iznin bittiği tarihte hükümlünün tekrar ceza infaz kurumuna dönme yükümlülüğü bulunmaktadır.

20. Kanun koyucu tarafından belirli hâllerde hükümlünün ceza infaz kurumuna dışına çıkmasına izin verilmesi, izinde geçen sürelerin hükümlülükte geçmiş sayılması ve izinli iken firar edenlere bir daha izin verilmemesi, bu izinlerin verilme nedenlerine kanun koyucunun verdiği önemi gösterdiği gibi hükümlünün izin sonrası infaz kurumuna dönme yükümlülüğüne titizlikle uyması gerekliliğini de ortaya koymaktadır. Kanun koyucunun itiraz konusu kuralla izinli iken firar eden hükümlüye bir daha izin verilmeyeceğini hüküm altına almak suretiyle izin uygulamasının suistimal edilmesini önleyerek ceza infaz kurumlarında güvenliği, düzeni ve disiplini sağlamayı amaçladığı anlaşılmaktadır. Böyle bir düzenleme ise anayasal sınırlar içinde kanun koyucunun takdirindedir.

21. Kanun koyucunun izinli iken firar eden hükümlüler ile açık ceza infaz kurumundan izinli olmaksızın firar edenler hakkında eylemin niteliği, işleniş şekli, verilen cezanın infaz sistemine etkisi, izin kurumunun suistimal edilmeden ceza infaz sistemi içinde etkin bir biçimde işletilmesi ve hükümlülerin takibinin sağlanmasını gözeterek farklı yaptırımlar öngördüğü anlaşılmaktadır. Söz konusu eylemlerin niteliğinin ve bu eylemler için öngörülen yaptırımlar ile korunmak istenen hukuki menfaatlerin farklılığı karşısında bu eylemleri gerçekleştirenlerin aynı hukuki konumda olduklarının kabulü mümkün olmadığından ceza siyasetini belirleme konusunda takdir yetkisine sahip bulunan kanun koyucu tarafından izinli iken firar eden hükümlülere bir daha izin verilmeyeceği yolunda getirilen kuralda eşitlik ilkesine ve hukuk devleti ilkesine aykırılık bulunmamaktadır.

22. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

IV. HÜKÜM

13.12.2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 97. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 14.2.2018 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Burhan ÜSTÜN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ